

Älgbetesskador i plantskog

Kosta och Nissastigen 2009

Viltbetesskador har uppmärksammats som ett allvarligt problem för skogsägarna på många områden i södra Sverige. Förutom älgbete i tallungskogar förekommer bete redan i plantstadiet, sannolikt orsakat av flera olika växtätare. Man vet dock relativt lite om omfattningen av skadegörelsen i ungskogarnas tidigaste utvecklingskede. På uppdrag av **Sveaskog AB** har *Svensk Naturförvaltning AB* inventerat viltbetesskador i plantbestånd i i två områden under våren 2009. Målsättningen är att få en uppfattning om skadenivåer hos olika trädslag, variation mellan olika områden och om möjligt urskilja olika vilka arter som står för betet.

Område och metodik

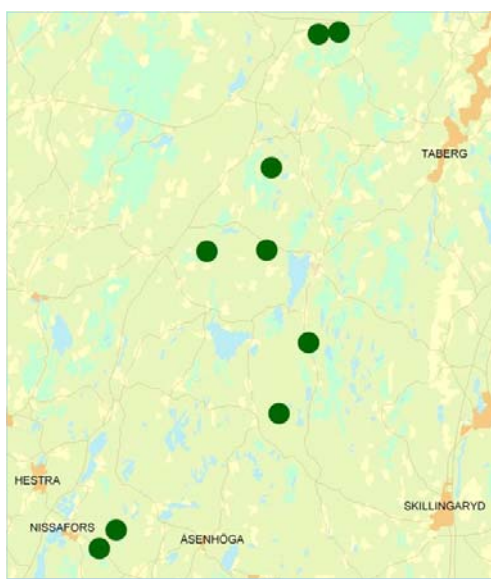
Inventeringen utfördes på Sveaskogs marker i området kring Kosta och Nissastigen (se figur 1 och 3). Mätningarna koncentrerades till blivande ungskogsytor med växande trädplantor.

Mätningarna genomfördes i ett antal slumpmässigt utplacerade ytor i några skogsavdelningar inom bolagets skogsmark (se figur 2). Varje planta i provytorna undersöktes noga med avseende på skador.

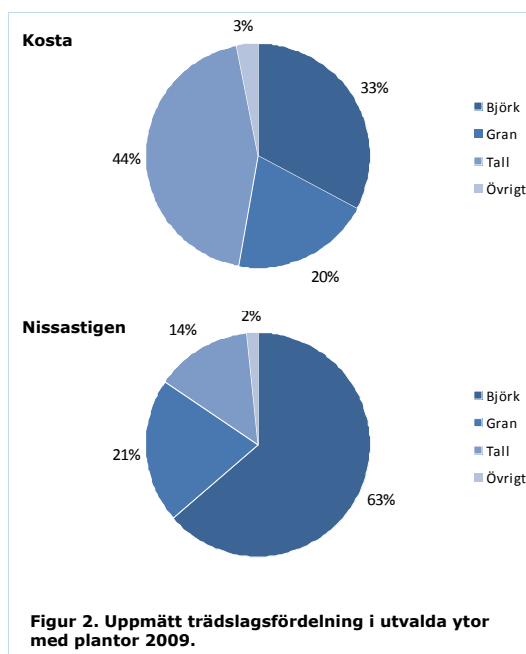
Skador bedömdes huvudsakligen på tall, gran och björk samt klassades som färska eller gamla. Ej viltrelaterade skador noterades också. Färska skador definierades som skador som skett sedan tillväxtstart föregående sommar. Färska skador delades upp på toppbete, stambrott och barkgnag.

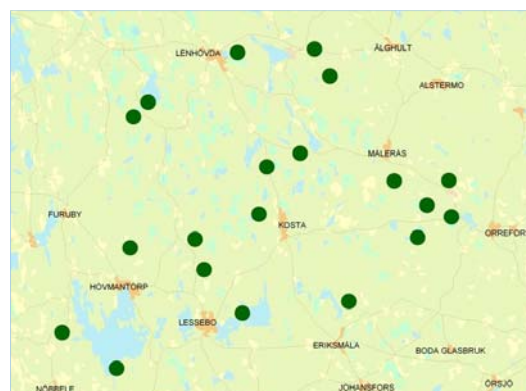
Foto: Emil Broman

Figur 1. Kartbild över området kring Nissastigen där mätningarna genomfördes.

Figur 2. Uppmätt trädslagsfördelning i utvalda ytor med plantor 2009.

Figur 3. Kartbild över området kring Kosta där mätningarna genomfördes.

Resultat och kommentarer

- Genomsnittshöjden på plantorna var ca 4 dm och åldern ca 4 år.
- Fördelningen av trädslag skiljde sig åt mellan områdena. I Kosta dominerade tall medan björk var vanligast i Nissastigen (figur 2).
- Andelen färskt skadade plantor var hög för samtliga trädslag (figur 3). I båda områdena över 20 % för nästan alla trädslag. Notera också de höga skadenivåerna på övriga arter (mestadels rönn).
- Bland de färskt skadade plantorna fanns många plantor som även hade gamla skador. Viltet återkommer således gärna till redan hårt betade plantor, precis som när älgarna betar i tallungskogen.
- Viltbete stod för den största andelen av de skadade plantorna (figur 4) i båda områdena. Nivån var dock klart högre i Nissastigen än i Kosta, speciellt vid jämförelse av skador av alla åldrar (ca 25% mot ca 45%).
- På tall observerades dessutom en del svamp- och insektsskador (ingår i kategorin annat).
- Andra skador än de orsakade av vilt dominerade på gran. I Kosta var andelen färska skador ca 16 % och i Nissastigen ca det dubbla (31%). En vanlig övrig skada på gran var frost.
- Skador på toppskott dominerade helt skadebilden, oavsett trädslag och område (figur 5). Det samma gäller älgbetning i de lite äldre tallungskogarna i många områden.
- Bland det som kallas viltskador fanns bete från flera olika växtätare. Det var dock svårt att enbart på betytan på plantan avgöra vilken djurart som orsakat den. Klart är emellertid att harar stod för mindre än 10 % av skadorna medan klövviltet ansvarar för resten. Vilket klövvilt som betat är dock oklart. För att reda ut detta krävs speciella undersökningar, t ex med DNA-teknik.
- Vilttätheten i området har givetvis betydelse för skadenivån, men tätheten är ännu inte skattad med någon tillförlitlig metod (t ex flygräkning) .
- Man skall beakta att flera av de skadade plantorna sannolikt kommer att röjas bort på grund av att de är defekta.
- Fortsatta, årliga mätningar får visa om skadenivån detta år var en tillfällighet eller inte.

Produktion

Svensk Naturförvaltning AB
 info@naturforvaltning.se, www.naturforvaltning.se
 Ramsberg: Sommarrovägen 10,
 SE-711 98 Ramsberg, Tel. 0581-66 09 70
 Göteborg: Rullagergatan 9,
 SE-415 26 Göteborg, Tel. 031-22 30 45

